

מנהג מחצית השקל

תשא ל, יב-טו

(יג) זה יתנו כל העובר על הפקודים **מחצית השקל** בשקל הקדש עשרים גרה השקל **מחצית השקל תרומה לה'.**

(יד) כל העובר על הפקודים מבן עשרים שנה ומעלה יתן **תרומת ה'.**

(טו) העשיר לא ירבה והדל לא ימעיט **ממחצית השקל** לתת את **תרומת ה'** לכפר על נפשותיכם.

רש"י שם (ל, טו)

לפי שרמז להם כאן ג' תרומות ... אחת תרומת אדנים ... והשנית ... משהוקם המשכן ... והן לקנות מהן קרבנות צבור של כל שנה ושנה ... ועל אותה תרומה נאמר לכפר על נפשותיכם, שהקרבנות לכפרה הם באים. והשלישית היא תרומת המשכן ... ולא היתה יד כולם שוה בה, אלא איש איש מה שנדבו לבו.

נחמיה י, לג

והעמדנו עלינו מצות לתת עלינו שלישית השקל בשנה לעבודת בית אלקינו.

אסתר ג, ט

אם על המלך טוב יכתב לאבדם, ועשרת אלפים ככר כסף אשקול על ידי עושי המלאכה להביא אל גנזי המלך.

שקלים פ"א משנה א

באחד באדר משמיעין על השקלים.

מגילה יג, ב

אמר ריש לקיש גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם שעתיד המן לשקול שקלים על ישראל, לפיכך הקדים שקליהן לשקליו, והיינו דתנן באחד באדר משמיעין על השקלים.

ב"ב ט, א

אמר רב אסי לעולם אל ימנע אדם עצמו מלתת שלישית השקל בשנה, שנאמר (נחמ"י י, לג) והעמדנו עלינו מצות לתת עלינו שלישית השקל בשנה לעבודת בית אלהינו.

מרדכי מגילה רמז תשעז

ומה שנותנין ג' מחציות לפורים, משום דכתיב בפרשת כי תשא ג' פעמים מחצית השקל.

רמ"א סי' תרצד

א י"א שיש ליתן קודם פורים מחצית מן המטבע הקבוע באותו מקום ובאותו זמן, זכר למחצית השקל שהיו נותנין באדר. ומאחר שג' פעמים כתוב תרומה בפרשה יש ליתן ג'. ויש ליתנו בליל פורים קודם שמתפללים מנחה. וכן נוהגין בכל מדינות אלו ... ואין חייב ליתנו רק מי שהוא מבן עשרים ולמעלה. וי"א שנותנין מחצית השקל לצדקה מלבד ג' מחצית אלו ואין נוהגין כן.

מ"א שם

ב בליל פורים, ובמדינתנו נותנין בשחרית קודם קריאת המגילה.

ג מבן עשרים וכו', זהו לדעת הר"ע מברטנורה, אבל התוספות יום טוב כתב שהפוסקים חולקים וסבירא להו דבן י"ג חייב ונשים פטורים. בהגהות מנהגים כתב דנשים וילדים חייבים, ולא ידעתי מנא ליה האי. ואיתא במשנה כל קטן שהתחיל אביו לשקול על ידו שוב אינו פוסק.

שלחן ערוך יו"ד סי' רמט

א שיעור נתינתה, אם ידו משגת יתן כפי צורך העניים. ואם אין ידו משגת כל כך, יתן עד חומש נכסיו, מצוה מן המובחר. ואחד מעשרה, מדה בינונית. פחות מכאן, עין רעה. וחומש זה שאמרו, שנה ראשונה מהקרן, מכאן ואילך חומש שהרויח בכל שנה.

ב לעולם לא ימנע אדם עצמו פחות משלישית השקל לשנה, ואם נתן פחות מזה לא קיים מצות צדקה.

ספר המנהגים חב"ד ע' 73-74

מחצית השקל נותנים ביום התענית (גם כשחל פורים ביום א').

מנהגי אדמו"ר: נותן מחצית השקל גם בעד הרבנית ובנים ובנות קטנים.